

BAKONDY BEÁTA

Történelem
BA, 3. félév
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:
Kökényesi Zsolt
egyetemi adjunktus, ELTE BTK

ÉRTÉKEK ÉS ELVÁRÁSOK. MAGYARORSZÁGI KATOLIKUS NEMESI HÖLGYEK HALOTTI BESZÉDEI A HOSSZÚ 18. SZÁZADBAN

Kulcsszavak: *nőtörténet; halotti beszéd; elvárás; anya*

Kutatásommal a hosszú tizennyolcadik századdal foglalkozó nő történelmi tudományos vizsgálatok sorát igyekszem növelni. Vizsgálatom tárgyát elsősorban a katolikus nemesasszonyok életében bekövetkezett értékrendváltozások képezik. A feljűk támasztott elvárások fejlődését állítottam középpontba halotti beszédekre támaszkodva. Munkám során harminc parentációt használtam fel, amelyek nagy része katolikus nemesasszonyoknak íródott, de a teljesebb kép érdekében elolvastam három protestáns parentációt is. A katolikusokra helyezett hangsúlyt a kutatásban való alulreprezentáltságuk és V. László Zsófia nemrég megjelent, a protestáns halotti beszédekkel foglalkozó monográfiája adta. Véleményem szerint a forrástípus itthon alulkutatottnak számít, így új eredményeket hozhat, felhasználhatóak számos történelmi munkában és különböző aspektusokban elemezhetőek. Ezen munkámban a korszak parentációiban megjelenő anya és hívő szerepre, valamint az idealizált nőképre koncentráltam.

Elmondható, hogy munkám a korszakkal foglalkozó nő történelmi kutatási hullámba betagozódva hasonló eredményeket hozott, mint a már megjelent kutatások. A század végére egyre inkább megnőtt a nemesasszonyok anya szerepének felmagasztalása. Ezen szerepkör előtérbe kerülése határozottan kirajzolódik a halotti beszédekben is. Ezt elősegíti az a tény is, hogy a század során egyre inkább elutasítottabbá vált a dajkák alkalmazása, és egyre erősebbé vált az a társadalmi elvárás, hogy a nemesasszonyok maguk neveljék gyermekeiket. A katolikus beszédekről egyértelműen kimondható, hogy a szónokok még ezekben az esetekben is a nők vallási irányú tanításait emelték ki. Kijelenthető ugyanakkor, hogy a század végére a felvilágosodás gondolatai is megjelentek a beszédekben. Ennek hatására egyszerűsödés figyelhető meg a műfajban, például az előtte nagy hangsúlyt kapó nemesi címereket már nem alkalmazták a beszédek alapszerkezetében. Kutatásom során kirajzolódtak a nők felé állított elvárások változásai, valamint az is, hogy hogyan válhat egy nemesasszony a halotti beszédek által oly sokat használt háromjelzős kifejezés értelmében jó, bölcs és erős asszonnyá.